

Kanton Bern
Canton de Berne

Zarokistan li beşa fransîziman a kantona Bernê

Agahî ji bo dayîkbavan

Informations à l'intention des parents kurde

Direction de l'instruction publique et de la culture

Naverok

Dayîkbavên hêja.....	3
Bi xêr hatine zarokistanê	4
Armancên perwerdehiyê û cureyên hînkirinê.....	6
Piştgiriya pêşveçûnê	8
Hevkariya di navbera Dayîkbav û mamosteyan de.....	10
Rêxistina zarokistanê	12
Lênêrîn û tenduristî	14
Rêveberiya dibistanê, rayedar û beşên pispore.....	15

Impressum

Edition et copyright

Direction de l'instruction publique du canton de Berne

Office de l'enseignement préscolaire et obligatoire, du conseil et de l'orientation

oeco.inc@be.ch

Edition 2023

Download: www.be.ch/ecole-obligatoire

Dayîkbavên hêja

Piştî ku zaroka we bibe çar salî, ew ê di meha Tebaxê de dest bi zarokistanê bike. Çûyîna zarokistanê ji bo we û zaroka we bûyereke taybetî ye.

Wekî dayîkbav, hûn dikarin di serkeftina beşdarbûna zarokistanê de gelek tevkarîyê bikin û piştgirî û li ser rîya hînbûna zarokê ya pêşdetir hevaltiya zaroka xwe bikin. Zaroka xwe teşwîq bikin ku bi tena serê xwe gelek tiştan bike. Ev yek yê xwebaweriya wî xurt bike, serxwebûna wî pêş bixe û dikare ji wî re hêsantir bike ku dest bi zarokistanê bike û di komeke mezin de bi hev re bin.

Me ji we re agahdariya bingehîn berhev kiriye da ku hûn wêneyekî berfireh ê zarokistanê wergirin.

Em ji we û zaroka we re destpêkeke xweş û demeke xweş û bextewar a zarokistanê hêvî dikin!

Wezareta Perwerde û Çandê

Têbînî

Li hin şaredariyan zarokên zarokistanê û dibistanên salên 3 û 4em bi hev re (tevlîhev) bi tevayî yan jî qismî tîn perwerdekirin (Basisstufe yan Cycle élémentaire).

Bi xêr hatine zarokistanê

Çûyîna bo zarokistanê

Entrée à l'école enfantine

Dema ku zaroka we diçe zarokistanê, cihekî nû ji bo jiyana, lîstik û tecrubeyê vedibe. Zaroka we bi komek zarokan re ku ji aliyê pêşkeftin, hewcedariyên xwe û zimanê xwe û herweha paşxaneyê wan a civakî û çandî ve ji hev cihê ne, dibîne.

Zarok di zarokistanê de bi hev re mezin dibin û civakeke ku tê de bikarin bilfizin û ji hev fêr bibin ava bikin. Di zarokistanê de, zaroka we derfet heye ku tiştên nû biceribîne, tecrube bike û biafirîne. Bi ezmûnên cihêreng ên bi hemî hestan re, ew dikarin berdewam bikin ku ramanên xwe yên li ser tişt û tîkiliyan ava bikin.

Mamosteyê zarokistanê

Corps enseignant

Dersa zarokên çar heya şeş salî ji aliyê mamosteyê zarokistanê ve tê birêvebirin. Li gor mezinahî û pêkhatiya polê, mimkin e ku mamosteyekî din ê zarokistanê dersê bide polê yan jî alîkarekî polê bi demkî piştgiriya bide mamosteyê polê.

Mamoste li gor pêşketin, karîna û berjewendiyên wan zarokan teşwîq dibe û piştgiriya dide wan. Ew pêşniyaran dide, cureyên hînkirinê yên guncaw hildibijêre, kursa dersê pêşnûma dibe û materyalên hînkirinê amade dibe ku tecrubeyên nû û gavên hînbûnê yên din pêk tîne.

Di zarokistanê de, zaroka we derfet heye ku tiştên nû biceribîne, ezmûn bike û biafirîne. Bi ezmûnên cihêreng ên bi hemî hestan re, ew dikarin berdewam bikin ku ramanên xwe yê li ser tişt û têtikiliyan ava bikin.

Armancên perwerdehiyê û cureyên hînkirinê

Plana romen a xwendinê (PER)

Le Plan d'études romand (PER)

Hînkirina li zarokistanê li ser bingeha Plana romen a xwendinê ye. Plana xwendinê 6 iwa mamosteyan ji zarokistanê heya pola 9an wekî qebûlbûneke giştî xizmetê dike û di plansazkirina dersên wan de piştgiriyê dide.

Bilfizin û hîn bibin

Jouer et apprendre

Lîstik yek ji formên herî girîng ên fêrbûnê li zarokistanê ye. Lîstik dihêle zarok riyên fêrbûna xwe kifş bikin û bişopînin. Lîstik bîhnfirehiyê pêşve dibe, hîndarî û hevgerîtinê teşwîq dike û dijarî û derfetên çalakiyê peyda dike.

Odeya zarokistanê bi hawîrdorên lîstik û fêrbûnê yê dewlemend ên ku zaroka we dikare her roj ji nav wan hilbijêrin tê sazîkirin. Lê ew di heman demê de tîrî teşwîqîkirin ku beşdarî lîstikê bibin û fêrbûnê ku dibe ku ew 6 iwa xwe hilnebijêrin.

Li ser bingeha berjewendîparêz, fêrbûna carcaran di rewşên rojane û lîstokê de, hînbûn di kursa zarokistanê de bêtir dibe armanc û bipergal. Zarok her ku diçe pirtir dikare bi kar û barên hatine dayîn re mijûl bibe.

Ji hevdu fêrbûn

Apprendre les uns des autres

Di komê de, zaroka we bi zarokên din re û 6 iwan hîn dibe. Zarok fêr dibin ku rêzik tîrî bikaranînin. Ew fêr dibin ku di rewşên cuda de bi rêkûpêk tevbigerin û berjewendiyên xwe bi yê zarokên din re li hev bikin. Ew hîn dibin di rewşên nakokî de xwe vedikişînin, xwe îsbat dikin û li çareyan bigerin. Ev şiyana wan a civakî pêş dixê.

Pêşveçûna kesane

Développement personnel

Zarok jî di zarokistanê de şiyana xwe ya kesane mezin dikin. Ew ber bi serxwebûnê ve tên rêvekirin, berpirsiyariya hevpar digirin ser milê xwe û xweseriya xwe diceribînin. Ev yek baweriya wan bi xwe zêde dike. Ew fêr dibin ku bala xwe bidin ser armancekê û hestên xwe bi rêkûpêk bikin. Ew fêr dibin ku hestên xwe fam bikin û li gorî rewşê tevbigerin. Zarok bi qabîliyetên xwe û şiyana xwe bawer dikin û dikarin wan baştir û baştir binirxînin.

Bingehên ji bo bidestxistina teknîkên çandî

Poser les bases nécessaires à l'acquisition des apprentissages scolaires

Zarok fêrî vegotin û danûstandinê dibin, serpêhatiyan vedibêjin û çirokan dibihîzin. Ev jî şarezayiya ziman pêş dixê û peyvsaziyê berfireh dike.

Zarok ji bo fêrbûna xwendin û nivîsandinê bi guhdana tîp û peyvên di stran û qafiyên de amade dibin. Herweha şiyana xwe xeyalên tevgerê yê rast ji bo cih û şekil tîp pêşvexistin.

Zarok bi lîstina bi qas û hejmaran ve, têkilî û rêzikên xwe yê birkariyê yê yekem nas dikin.

Zarok jî di zarokistanê de şiyana xwe ya kesane mezin dikin. Ew ber bi serxwebûnê ve tên rêvekirin, berpirsiyariya hevpar digirin ser milê xwe û xweseriya xwe diceribînin.

Piştgiriya pêşveçûnê

Piştgirî û xurtkirin

Soutenir et stimuler

Zarok hewcedarî, tecrube û şiyane cuda tînin zarokistanê. Mamoste bi çavdêrî û axaftina bi dayîkbavan re rewşa pêşveçûna zarokan tomar dike. Ev rê dide wê ku hêz, şiyana berjewendiyan û herweha tiştên ku hîn ji zarokê re dibe sedema tengasiyê nas bike. Mamoste bi têgihîştina serpehatî û pêşkeftina takekesî ya zarokê, awayê xebata bizarokan re plan û birêk dike.

Piştewaniya zêde

Soutien supplémentaire

Zarokên ku ji bo pêşveçûna xwe hewceyî piştgirîyeke zêde ne piştgirîya armanckirî wergirin. Di şewirmendiya bi we re, pişporekî din dikare piştgirîyê bide zarokan, wek mînak, di pêşketina ziman an tevgerê de.

Fransî wekî zimanê duyem

Français langue seconde (FLS)

Zarokên ku zimanê wan ê dayîkê ne Fransî ye, dewlemendiya tecrube û zimanê xwe bi xwe re tînin, ku bi zimanê wan ê yekem ve girêdayî ye. Li zarokistanê, mijar hene ku bi taybetî zarokên pîrziimanî di fêrbûna Fransî de tînin piştgirîkirin.

Lê, eger zaroka we ji destpêkê ve zimanê perwerdeyê fêm bike û ji aliyê mamoste û zarokan ve were fêmkirin, ew ê li zarokistanê destpêkeke gelekî hêsantir bike.

Zaroka we her çiqasî zûtir bi zimanê Fransî re têkeve têkiliyê, hînbûna wî/wê de hêsantir bibe. Ji ber vê yekê, divê zaroka we bi kêmanî salekê beriya ku bikeve zarokistanê, bi rêkûpêk xwedî îmkanên bihîstin û axaftina bi Almanî be. Ev dikare, wek mînak, di koma lîstinê de, li navenda muqateyê yan jî bi zarokên cîranan re were kirin.

Mamoste bi têgihîştina serpêhatî û
pêşkeftina takekesî ya zarokekê,
awayê xebata bi zarokan re plan û
birêk dike.

Hevkariya di navbera Dayîkbav û mamosteyan de

Hevkarî

Collaboration

Hevkariya bi mamoste û birêvebiriya dibistanê re dibe alîkar ku ji bo zaroka we baştirîn piştgirî were peydakirin û ji bo dayîkbavan neçarî ye.

Minasib bo zarokistanê

Prêt pour l'école enfantine

Mamosteyê zarokistanê berî destpêkirina sala zarokistanê bi dayîkbavan re têkiliyê çêdike.

Eger zaroka we di rojê serdanê de zarokistan û mamosteyê nas bike, ew dikare di hawîrdora nû de baweriya destpêkê bi dest bixe.

Li broşûra "Minasib bo zarokistanê" de yan bin www.be.ch/pret-pour-ecole-enfantine de hûn ê pêşniyaran bibînin ka çawa dikarin di pêşveçûna zaroka xwe de piştgirî bikin û çî dibe alîkar ku di destpêka zarokistanê de serkeftî be.

Zanyariyên duyalî

Echange d'informations

Hêvî û armanc bi zanyarî û nîqaşên duyalî zelal dibin. Zarok dikarin li zarokistanê ji nava malê cuda tevbigerin. Dayîkbav û mamoste ji bo ku zarokan baştir fam bikin û bi vî awayî karibin baştir piştgirî û cesaretê bidin wan, dîtin û serpêhatiyên xwe danûstandin dikin.

Mamoste dê di wextê xwe de û bi rêkûpêk li ser navenda Lênerîna rojane we agahdar bike.

Di terbiyekirin û perwerdekirina zaroka we de zarokistan piştgiriya we dike. Eger pêdiviya we bi agahiyê hebe yan jî pirsên we li ser zarokistanê û pêşveçûna zaroka we hebin, ji kerema xwe serî li mamosteyê pola zaroka xwe bidin.

Formên cuda yên hevkarîyê

Différentes formes de collaboration

Mamoste dikare bi dayîkbavan re formên hevkarîyê yên cihêreng hilbijêre (wek mînak, êvara dayîkbavan, nameya dayîkbavan, dora axaftinê, rûdanên bo Dayîkbav û zarokan).

Dayîkbav û mamoste hevdu baştir nas dikin û dikarin di bûyerên li zarokistanê û di axaftinên dayîkbavan de pêbawerîya hevdu çêbikin.

Gotûbêj

Entretiens

Hem mamoste û hem jî Dayîkbav dikarin ji bo danûstandina agahdarî û ramanan an jî zelalkirina pirsan daxwaza civînê bikin.

Hevdîtina li cih

Entretien de bilan

Di saleke zarokistanê de carekê, mamoste bi dayîkbavan re lêkolîneke rewşê dike. Di gotûbêjê de, nêrîn tên danûstandin û pêşketina zarokê, pêşkeftina fêrbûnê, refarên kar, şiyarên kesane û civakî tên nîqaşkirin.

Mijarên ku tên nîqaşkirin ji aliyê mamosteyî ve di forma protokolê ya ku ji aliyê Rêveberîya Perwerdehiyê ve ji bo vekolîna rewşê hatiye dayîn, tên tomarkirin. Peymanên hevpar û zêde jî dikarin bi peyvên sereke werin tomarkirin. Form beşek ji fayla belgeyê ye, ku paşê dê raporên nîrxandina dibistanê jî tê de hebe.

Serdan

Visites des parents

Dayîkbav dikarin piştî şêwirmendiya bi mamosteyê re biçin zarokistanê.

Hêvî û armanc bi zanyarî û nîqaşên
duyalî zelal dibin.

Agahî ji bo dêûbavan

Rêxistina zarokistanê

Zarokistan wekî beşeke dibistana seretayî

L'école enfantine, le début de la scolarité obligatoire

Zarokistan beşeke serbixwe ye ji dibistana seretayî ya yanzdeh salî û bêpere ye. Ew bi gelemperî du salan berdewam dike. Her zarokek ku di 31ê Tîrmehê de bibe çar salî, di meha Tebaxê de dest bi zarokistanê dike. Temen ji bo têketinê diyarker e.

Bijardeya dayîkbavan heye ku li gorî asta pêşkeftina xwe destûr bidin ku zaroka xwe salekê şûnda têve sala yekem a zarokistanê. Eger hûn dixwazin vê bijardeyê bi kar bînin, ji kerema xwe vê yekê li ser forma tomarkirinê ya ku şaredariya we dê ji we re bişîne, binêrin. Rêvebiriya dibistanê ji bo nîqaşeke li ber destê we ye ku ji we re bibe alîkar ku hûn biryarekê bidin. Herweha hûn dikarin ji şêwirmendiya perwerdehiyê, ji bijîşkê zarokan an jî ji şêwirmendiya dayîkbavan tewsiyeyan wergirin.

Dema zarokistanê

Horaires

Hejmara dersên her hefteyê (dersek 45 deqeyan berdewam dike) bi hejmara hefteyên dibistanê yê salê ve li civata we ve girêdayî ye. Bi 38 hefteyên dibistanê ev 23 heta 26 ders û bi 39 hefteyên dibistanê re 22 heta 25 ders in.

Kêmkirina dema hînkirinê di sala yekem a zarokistanê de

Réduction du programme de la première année d'école enfantine

Di sala yekem a zarokistanê de, zaroka we dikare bi hejmareke kêmbûyî ya dersan biçe zarokistanê. Eger hûn bixwazin vê yekê bikin, dema ku zaroka xwe tomar bikin vê yekê ji rêveberiya dibistanê re ragihînin. Dibe ku dema hînkirinê herî zêde ji sisêyan yek kêmbibe. Armanç ew e ku hêdî hêdî zarokan bi dema dersê ya temam bidin naskirin.

Rêveberiya dibistanê li ser rêxistin û dema kêmkirina hîndekariyê biryar dide.

Beşdarbûna polê

Fréquentation de la classe

Li gor bernameyê zarok ji duşemê heta îne bi rêkûpêk diçin zarokistanê. Demjimêra destpêk û dawiya sibê wekî yê li dibistanê ne (demên blokê). Ders piştî nîvro hefteyê carekê yan du caran tîn dayî.

Piştast bibin ku zaroka we dema ku beşdarî dersê dibe baş bêhna xwe digire. Ji bo dersan û bûyerên taybet, wekî geryanên hevbeş, pê ewle bin ku zaroka we bi awayê gunçaw cil û bergên xwe li xwe kiriye.

Rêya zarokistanê

Trajet pour se rendre à l'école

Li derveyî zarokistanê, li ser rêya zarokistanê û li ser rêya malê, zarok di bin berpirsiyariya dayîkbavên xwe de ne. Bi mebesta ku piştî demekê ew bi awayekî serbixwe di rê de bimeşe, bi zaroka xwe re riya zarokistanê hîndarî bikin.

Nehatin

Absences

Mamoste ji nehatinan (mînak ji ber nexweşî yan qezayeke zaroka xwe yan jî di malbatê de, koçkirina malê, serdanên bijîşkî an dixorên diranan) di zûtîrîn wext de, lê herî dereng berî destpêkirina dersê, agahdar bikin. Di rewşa nexweşiyên wek tayê, gêjbûn û hwd. de, zaroka we heta ku ji nû ve baş bibe dê li malê bimîne.

Miafbûn

Dispenses

Ji bo pejirandina miafbûnan, çar hefteyan zûtîr daxwaznameyeke nivîskî ji rêveberiya dibistanê re bişînin. Ji ber sedemên wekî pîrozbahiyên cejnên olî yên girîng, bûyerên girîng ên malbatê yan jî beşdarbûna kursa ziman û çanda zikmakî (LSO) dibe ku awarte werin dayîn.

Nîvrojên azad

Demi-journées libres

Mafê zaroka we heye ku her saleke zarokistanê heta pênc nîvrojên azad hebe. Zaroka we di van nîvrojan de bêyî ku sedemeke diyar bike dikare ji dersê dûr bimîne. Eger hûn dixwazin ji bo zaroka xwe nîvrojê betlaneyê wergirin, berê mamosteyê polê agahdar bikin. Nîvroj dikare bi serê xwe yan bi hev re werin girtin.

Veguhastina dibistana seretayî

Passage au degré primaire

Piştî du salan li zarokistanê hemû zarok dikevin sala 3'yem a dibistana seretayî. Bi awayê awarte - bi taybetî ji ber qonaxa pêşveçûnê - zarok dikarin salekê zûtîr yan dereng derbasî sala 3yem a dibistana seretayî bibin. Di vê rewşê de rêveberiya dibistanê li ser daxwaza mamoste û bi şewirîna digel dayîkbavan biryar dide.

Mamosteyên zarokistanê bi mamosteyên pola 3yem re dixebitin. Projeyên hevbeş yan rojên serdanê îmkana amadekirina zarokan ji bo asta seretayî û awayê veguhastinê dide.

Lênêrîn û tenduristî

Dibistana rojane

Ecole à journée continue

Ji bilî dersên li zarokistan û dibistanê, li gelek civatan xizmeta Lênêrîna zarokan heye: dibistana rojane. Dibistana rojane dibe ku serê sibê, nîvro (bi firavîne) û lênihêrîna piştî nîvro pêk bîne. Çûyîna dibistana rojane dilxwazî ye. Dayîkbav li gorî hatîna xwe mesrefên Lênêrîna zarokan bi par ve dikin û heqê xwarinê didin.

Hûn dikarin ji rêveberiya dibistana xwe fêr bibin ka kîjan pêşniyar di civata we de hene. Agahiyên giştî yên li ser dibistanên rojane dikarin li vir bibînin: www.be.ch/offres-complementaires-ecole

Hûn dikarin ji bo Lênêrîna zarokan li derveyî malbatê bijardeyên zêdetir bibînin (navendên Lênêrîna zarokan, muqatekarên zarokan, hwd.) li vir: www.fambe.sites.be.ch/fr

Muayeneya bedeni

Contrôle médical

Muayeneya bijîşkî û muayeneyên salane yên diranan ji hêla dixtorê diranan ve ji bo hemî zarokên li zarokistanê neçarî û bêpere ye.

Eger dermankirin hewce be, bijîşk dê we agahdar bike. Dayîkbav bi xwe mesrefan qebûl dikin.

Rêveberiya dibistanê, rayedar û beşên pispor

Birêveber

Direction d'école

Rêveberiya dibistanê ji rêveberiya perwerdeyî û xebitandinê ya dibistan û zarokistanê berpirsiyar e. Eger pirsên weli ser rêxistina dibistanê yan rewşeke ku bi mamoste re nayê çareserkerin hebin, hûn dikarin bi rêveberiya dibistanê re têkilî dayînin.

Rayedarê xwecihî

Autorité communale

Desthilatdariya herêmî ya berpirs berpirsiyar e ku li gorî qanûnên kantonê û daxwazên şaredariyê zarok biçin zarokistanê.

Lêpîrsîneriya dibistanê

Inspection scolaire

Lêpîrsîneriya kantonê ser dibistanên seretayî ji aliyê çavdêriya dibistanan a herêmê ve ye.

Xizmetên derûnnasi ji bo zarok û dayîkbavan

Services psychologiques pour enfants et adolescents (SPE)

Navenda Şêwirmendiya Perwerdeyê ya kantonê ya li herêma we yê li ser her taybetmendiya pêşveçûna zaroka we û li ser mijarên dayîkbavbûnê tewsiyeyan li we bike: www.be.ch/spe

Zanyariyên pirtir ser dibistana seretayî dikarin li vir bibînin: www.be.ch/ecole-obligatoire

